

CONSTANTIN C. ARION – VICEPREȘEDINTELE CONSILIULUI DE MINIȘTRI ȘI MINISTRUL DE EXTERNE ÎN GUVERNUL MARGHILOMAN

Marius-Adrian NICOARĂ

Dr. în istorie, membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România, membru al consiliului de cercetare științifică al Institutului European pentru Cercetări Multidisciplinare, Directorul Centrului de Științe Istorice și Arheologie al acestuia. Până în prezent, în domeniul științific este: autorul a șase volume, un al șaptelea fiind în pregătire; coautor la 27 volume; coordonatorul a 23 volume; consultant pentru 5 volume și un film documentar; îngrijitorul a 3 lucrări anastatice (7 volume); realizator a 7 podcasturi radiofonice și 7 filme documentare; cercetare și documentare pentru 14 expoziții istorice exterioare și autor a peste 280 de articole de specialitate sau de popularizare a istoriei, tradițiilor și patrimoniului.

Constantin C. Arion – Vicepreședintele Consiliului de Miniștri și Ministrul de Externe în Guvernul Marghiloman

Rezumat. Biografia vicepreședintelui Consiliului de Miniștri, ministrului de externe în Guvernul Marghiloman – Constantin C. Arion, ne prezintă un demnitar ce provine dintr-o familie ce timp de șase generații a deținut funcții politice. Onorabilitatea Arionilor este probată prin faptele de o mare importanță politică și istorică realizate de reprezentanții acestei familii, fiind generali, magistrați, miniștri, prim-președinți. Constantin C. Arion a fost prim-președinte al Curții de Apel București, începându-și cariera ca excelent profesor, apoi membru de onoare și unul dintre fondatorii Ateneului Român, a prezidat „Revista critică de drept, legislație și jurisprudență” și a fost ales membru al Academiei Române. Influența acestuia este consemnată în diferite corespondențe, ce remarcă impactul pe care îl avea C.C. Arion asupra carierei diferitor demnitari și cărturari. Alături de P. Carp și Al. Marghiloman, apoi alături de T. Maiorescu, a detreminat cursul unor mari evenimente ce au crescut statutul internațional al României. În jurul lui C.C. Arion se proiectau multe combinații politice, care au determinat formarea unei game contradictorii de opinii asupra personalității sale.

Cuvinte-cheie: Constantin C. Arion, Alexandru Marghiloman, Buzău, România, parlamentari români.

Constantin C. Arion – Vice-President of the Council of Ministers and Minister of Foreign Affairs in the Marghiloman Government

Abstract. The biography of the vice-president of the Council of Ministers, the Minister of Foreign Affairs in the Marghiloman Government – Constantin C. Arion, presents us with a dignitary who comes from a family that has held political positions for six generations. The honor of the Arions is proven by the deeds of great political and historical importance achieved by the representatives of this family, being generals, magistrates, ministers, prime-presidents. Constantin C. Arion was the first president of the Bucharest Court of Appeal, starting his career as an excellent professor, then an honorary member and one of the founders of the Romanian Athenaeum, he presided over the “Critical Review of Law, Legislation and Jurisprudence” and was elected member of the Romanian Academy. His influence is recorded in various correspondences, which note the impact that C.C. Arion had on the careers of various dignitaries and scholars. Along with P. Carp and Al. Marghiloman, then together with T. Maiorescu, determined the course of major events that increased Romania’s international status. Many political combinations were projected around C. C. Arion, which determined the formation of a contradictory range of opinions on his personality.

Keywords: Constantin C. Arion, Alexandru Marghiloman, Buzau, Romania, Romanian parliamentarians.

Istoricul Dinu Arion, (fiul lui Constantin C. Arion) susținea că numele Arion este de origine celtică sau probabil dacică, *arior*, el fiind existent și azi nu numai în România, dar și în unele localități din Franța de nord, spre exemplu la Paris; practica pe la 1935 un medic publicist cu acest nume. De asemenea, în Spania este atestată familia ducală d'Arion. Potrivit unei legende grecești, Arion a fost un poet din secolul al VII î. Hr., aruncat în mare de pirați pe când se întorcea din Sicilia. A scăpat însă cu viață datorită cântecelor sale și a fost dus la țârm pe spinarea unui delfin. Există o stea cu acest nume, o varietate de melci și, mai nou, numele este brand-ul unui tractor.

Șase generații de demnitari sunt cunoscute din această familie buzoiană, până la Constantin C. Arion: șetrari, [1] cluceri, [2] ispravnici, [3] vistiernici, [4] medelniceri, [5] pomojnici, [6] slugeri, [7] serdari, [8] prefecți, generali, deputați, senatori, miniștri. Între cei 138 de Arioni identificați (81 bărbați, 57 femei), găsim 29 de oameni politici, 16 militari, 7 ingineri-arhitecți, 6 avocați, 5 diplomați [9]. De-a lungul secolelor s-au înrudit cu numeroase familii cunoscute ale neamului românesc.

Familia este menționată în documente de la mijlocul secolului al XVII-lea, negustorul brăilean Badea Obredi, fiind ctitor la 1650 al Bisericii „Negustori” sau a „Grecilor” din Buzău. El era frate cu Iane neguțătorul, considerat începătorul familiei Arion [10, p. 45]. Pe fiul lui Iane l-a chemat Arion (1638–1718), de la el provenind și numele familiei, ce are în ramura paternă șase generații cunoscute. Arion a avut un fiu, Dediul Arion, menționat într-un document din 26 august 1722, referitor la moșia Iasul din județul Brăila, când donează o parte Episcopiei Buzăului. În același document este trecut și Nicolae Arion, decedat în anul 1726. Un Mihalache Arion, serdar, a fost o vreme subcârmuitor al Plaiului Pârscov.

Onorabilitatea Arionilor din această ramură e deplină în faptele și ținuta lui Eracle (1838–1903), distins general al armatei române. A urmat școala de Artilerie din Franța și a luat parte, în 1862, la construirea Arsenalului arma-

tei. A fost numit negociator la preliminariile de pace din 1877–1878 de la Kazanlic și San Stefano, fără a-și putea îndeplini misiunea din cauza refuzului rușilor, erijați în unici parteneri ai turcilor la aceste tratative. Nici la trasarea frontierei dobrogene, unde fusese numit alături de Mihai Ferechide și colonelul Ștefan Fălcoianu, n-a fost mai norocos, întâmpinând aceeași ostilitate din partea rușilor, mari apărători, în acest caz, ai bulgarilor [11, p. 163-164]. Peste trei ani făcea parte din corpul nostru diplomatic acreditat la Moscova și participa la ceremoniile de încoronare a țarului Alexandru al II-lea. Ajuns, în 1897 general de divizie, a făcut parte din Consiliul superior al armatei și, în anii 1895–1898 și 1901, a fost comandantul cetății București. Generalul Eracle Arion a fost înmormântat la cimitirul Bellu din București și reînhumat apoi la Fierbinți, pe moșia familiei [11, p. 164].

Apropiindu-ne în timp, Anton I. Arion (1824–1894) [12, p. 161], scria, în 1878, în broșura *O datorie de conștiință către patria și familia mea*, că moștenise „sentimentele cele mai frumoase privind patria, familia, moralitatea, datorია, dreptatea”. Anton a avut doi frați: Constantin, magistrat, tatăl politicianului Constantin C. Arion și Vasile I. Arion (1841–1888), fost prefect de Vlașca, director al Casei de Economii și Consemnațiuni/CEC-ului. Anton I. Arion a fost ministru de Justiție (17 august 1867 – 29 aprilie 1868; 1 mai–15 noiembrie 1868) și de Interne (ad-interim, 12 august – 1 noiembrie 1868 și ministru, 2–15 noiembrie 1868) [13, p. 42-44]. A fost deputat al orașului Ploiești (ales în aprilie 1866), deputat în Colegiul II Prahova (decembrie 1867; iunie 1899) și în Colegiul III Prahova (mai 1870; noiembrie 1895).

Magistratul Constantin I. Arion (1826–1883) a fost căsătorit cu Sevasta (Sevastița), fiica clucerului Scarlat Urlățeanu, cu care a avut șapte copii, cinci băieți: Constantin, Paul, Virgil, Scarlat, Ion și două fete: Maria (Lina) și Frosa. În anul 1849, la Școala particulară condusă de Dimitrie Paulian, împreună cu cei doi fii ai serdarului Sărățeanu, învățau și cei doi ai lui Constantin Arion (gramatica română, aritmetica,

Constantin C. Arion

catehism, istoria sacră, caligrafia și principiile limbii franceze) [14, f. 230].

Constantin C. Arion (18 ianuarie 1855 – 27 iunie 1923), fiul lui Constantin Arion, fost prim-președinte al Curții de Apel București, a făcut parte din ramura buzoiană a familiei Arion [15, p. 100-113].

Dintre rudele sale, fratele lui C.C., Virgil Arion, germanofil fervent apropiat de P.P. Carp, era născut în anul 1861, la București, licențiat în drept la Munchen, respectiv – litere și filozofie la Paris și București, a fost director al Băncii Naționale, deputat conservator, secretar general al Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice (1890–1895), profesor suplinitor (1909) și titular (1912) de sociologie și filozofia dreptului la Facultatea de Drept a Universității din Iași, vicepreședinte din 1910 al Ligii pentru unitatea culturală a românilor, editor al revistelor *Românismul*, sau *Moldova*, făcea impresii contradictorii: a unui „fermecător” după cum îl descrie Nicolae Iorga sau „face orice pentru bani” [16, p. 171-175]. Anticipăm, acest lucru îl știau și Marghiloman și Horstmann, în momentul în care Virgil Arion era considerat omul care „crea toate greutățile Guvernului Marghiloman prin istoriile lui”, iar Horstmann propunea „să i se dea o situațiune” [17, p. 519].

Alt frate al lui C.C., Paul C. Arion, născut în anul 1860, căsătorit cu Maria Gherman, fiica unui cunoscut farmacist buzoian, a fost subdirector general la Regia Monopolurilor Statului [18, p. 166].

Celălalt frate a lui C.C., Scarlat C. Arion, născut în anul 1868, a fost avocat, proprietar în județele Buzău și Vlașca. A avut un fiu, Vasile, căruia, în anul 1924, i se expropriază moșia Niculesca sau Udați-Mînzu, cu suprafața de 400 ha [19, f. 220].

În sfârșit, Ion C. Arion, căsătorit cu Constanța D. Apostolescu, a fost prefect al județului Buzău, în perioada 26 ianuarie 1872 – 4 februarie 1873. A avut un fiu, Constantin, care a fost militar și a avansat până la gradul de căpitan. Un alt fiu, Ion I. Arion, a fost prefect al județelor Râmnicu Sărat (4 iunie 1866 – 23 mai 1868; 22 februarie – 30 decembrie 1871), Prahova (9 mai 1869 – 15 ianuarie 1870) și Ialomița (18 decembrie 1891 – 13 mai 1892).

Constantin C. Arion, în 1878, și-a luat doctoratul la Paris cu teza *De la puissance paternelle à Rome, en France et en Roumanie, (Despre puterea paternă a Romei în Franța și România)*, după care s-a întors în țară ca procuror și jude-

Constantin C. Arion

cător la Tribunalul Ilfov, apoi a intrat ca avocat(1881) [20, p. 51-52] în biroul bucureștean.

Constantin C. Arion s-a căsătorit cu Maria Tătăranu, originară din județul Râmnicu Sărat. Familia sa a avut moșii în aproape toate zonele Buzăului, iar C.C. Arion, a fost proprietar al moșiei Tomșani – Găgeni – Vintileanca. Așa cum precizam, au avut un fiu, Dinu Arion (1883–1966) [21] cunoscut istoric și profesor universitar.

Constantin C. Arion a avut o exemplară carieră didactică, începută ca profesor suplinitor

Constantin C. Arion și soția sa Maria

la catedra de Drept Comercial a Universității București (1883–1886), din 1908 – profesor (definitiv din 1913). A fost un foarte bun profesor și orator. A fost membru de onoare (21 mai 1913), și unul dintre fondatorii (și membru al Secțiunii social-filosofice) Ateneului Român. A prezidat *Revista critică de drept, legislație și jurisprudență* [22, p. 184]. La 21 mai 1912 a fost ales membru al Academiei Române.

Din câteva scrisori păstrate la Biblioteca Academiei se vede că C.C. Arion era un om ce susținea persoanele în care avea încredere, ceea ce azi s-ar spune, nu tocmai academic – un om care punea pile. Așa îl recomandă lui A.C. Cuza,

în 1905, pe Paul Negulescu pentru catedra de Istoria Dreptului la Universitatea din București: „Îl cred îndestul de preparat, îl știu muncitor și cu talent”.

Iar în anul următor, aceluiași, pe I. Peretz: „Mi-este văr și țin foarte mult la dânsul. Evident, acesta nu este un titlu. Fac abstracție de afecțiunea mea pentru el și-ți vorbesc de un om care practică Dreptul de un sfert de veac și-l poate pricepe. Lucrările lui Peretz sunt originale, ele dau mari speranțe de viitor, dar trebuie încurajat. Altmintrelea speranțele se vor ofili de la sine (...). Citește, te rog, scrisorile adresate lui Peretz de Colin de la Facultatea de Drept din Paris, de ilustrul Bogisic și de Wolkow, corespondenți ai Institutului [Franței n.a.]. Vei vedea că acești maeștri apreciază mult pe I. Peretz”.

La 5 ianuarie 1918, când s-a redeschis oficial Academia de Înalte Studii Comerciale (actuala A.S.E.), ceremonia organizându-se la începutul lunii februarie, profesorul C.C. Arion, fost ministru al instrucțiunii publice, în plenum întrunirii rostește:

„În împrejurările prin care trecem, deschiderea unei școli de studii înalte are o deosebită însemnătate.

Războiul a întrerupt școala (...). A reîncepe o viață științifică este o operă de un interes capital pentru tineret, pentru profesori, pentru noi toți (...). Războiul de azi este, negreșit, o catură decisivă a istoriei moderne, din care vor

În centru Constantin C. Arion (în mijloc), în redacția unei reviste, desen de Ion Theodorescu-Sion.

ieși directive noi și pentru gândirea omenească și pentru politica poporului (...).

Să înveți, să-ți deschizi mintea tuturor ideilor, să ai la școală acea curiozitate de care vorbește Platon, «căci ea face minuni, căci ea transformă și ea creează!».

La ce bun își ziceau cei mai mulți dintre tineri? Nu se fac astfel milioanele!

Milionarii în cinstea cărora se închinau atâtea capete, milionarii care dețineau puterea politică și socială nu prea cunoscuseră curiozitatea creatoare a divinului Platon.

Pentru cei mai mulți studenți, școlile înalte nu erau destinate decât să le dea o diplomă, adică cheia care le deschide ușa unei cariere – se pornea apoi vânătoarea pentru găsirea unui protector bun și nu mai rămânea tineretului decât să se dezbrace de orice scrupul și viitorul îi era asigurat (...). Da, s-a asigurat viitorul clienților și s-a pierdut viitorul țării!”. [23, p. 18]

Ca politician, a fost doisprezece ani membru al Partidului Național Liberal, deputat al acestuia (din 1884) și ulterior al Partidului Conservator, (senator Colegiul I) în 1902–1903. Participă la acțiunile organizate de *Opoziția Unită* împotriva guvernului I.C. Brătianu; intră apoi în Partidul Constituțional (Junimist) în 1907, și în Partidul Conservator [24] (după 1918, Partidul Conservator-Progresist), fiind unul dintre liderii marcanți ai acestei formațiuni politice.

Ca și alți oameni politici conservatori, era o persoană cu o situație materială prosperă. Bogăția lui, ca și a altora, îi permitea să se lanseze în viața politică românească pentru a-și pune în valoare principii, programe și măsuri, menite să permită progresul țării în domenii diverse. Ca și Marghiloman, Arion a urmat un important imperativ de natură politică exprimat emblematic de Titu Maiorescu, actual și în vremurile de astăzi: „și fiindcă a da înapoi e cu neputință, nouă nu ne rămâne pentru existența noastră națională altă alternativă decât a cere claselor noastre culte atâta conștiință câtă trebuie și atâta *știință* câtă o pot avea”.

Ca parlamentar, își exprima convingerea că, în România, politică trebuie să facă persoanele bogate, întrucât numai o stare materială

confortabilă permite omului politic să-și aprobe convingerile, în caz contrar existând riscul vulnerabilității sale morale. El afirma că: „În România nu trebuie să facă politică decât oamenii care au un venit de la 40.000 lei în sus”.

În 1881, liderul junimist Petre P. Carp a lansat și primul program politic al Junimii, intitulat *Era nouă*, iar Constantin C. Arion a devenit constant membru al echipelor sale de guvernare. Petre P. Carp exprima o doctrină în care se aveau în vedere interesele materiale ale țărănilor și meseriașilor, care să asigure respectarea cultului proprietății, independența acestor oameni, care au datoria să se gospodărească și să se administreze singuri. Aceasta politică, arăta Petre P. Carp, este menită să asigure ridicarea claselor de jos, a proprietății lor, garantându-le neatârănarea materială.

La alegerea lui Carp în colegiul Buzău, în ianuarie 1906, Marghiloman și C.C. Arion s-au implicat direct, mai ales că acum știm modul în care se desfășurau alegerile la Buzău: cu o zi înainte de vot, doi agenți electorali conservatori au fost arestați, însă au fost eliberați a doua zi, respectiv după alegeri, fiind cunoscut că fuseseră prezenți la Buzău și doi bătauși electorali ai opoziției, sosiți din Teleorman [25, p. 49].

Răscoala țărănească din 1907 a demonstrat necesitatea efectuării unor reforme pe scena politică și socială din România. Acesta este motivul pentru care conservatorii au acceptat, în 1913, o serie de reforme, cum ar fi votul universal, promovat de liberali.

C.C. Arion a fost: Ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice (7 iulie 1900 – 13 februarie 1901 [26]; 29 decembrie 1910 – 27 martie 1912) [27]; Ministru de Interne și ad-interim la Culte și Instrucțiune Publică (28 martie – 14 octombrie 1912) [28], Ministrul Agriculturii și Domeniilor (5 aprilie – 31 decembrie 1913) [29], Ministru al Afacerilor Străine (5 martie – 23 octombrie 1918) și vicepreședinte al Consiliului de Miniștri (9 aprilie – 24 octombrie 1918) [30].

Între 7 iulie 1900 – 13 februarie 1901, P.P. Carp a fost însărcinat să conducă un guvern de coaliție, pe fondul căruia s-a produs iarăși o apropiere treptată a celor două grupări de

ideologie conservatoare. După multe colaborări parlamentare și ministeriale, pe 3 aprilie 1907, are loc unificarea conservatoare, junimiștii fiind absorbiți de Partidul Conservator, iar pe 21 aprilie Petre P. Carp este ales președintele partidului unificat.

În 1900, ca ministru, C.C. Arion a dat aprobarea, printre altele, pentru tipărirea colecției lui Nicolae Iorga *Studii și documente cu privire la istoria românilor*. Se apreciază că în acest ministeriat, C.C. Arion a „arătat o mare disponibilitate pentru a ajuta în dreapta și în stânga”.

În perioada 29 decembrie 1910 – 27 martie 1912, P.P. Carp a fost desemnat pentru a doua oară președinte al Consiliului de miniștri. Redevenit Ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice în Guvernul Petre P. Carp – 2 (29 decembrie 1910 – 27 martie 1912), Constantin C. Arion a urmat lui Spiru Haret. De altfel, la 1900, Arion discuta în fața camerei despre necesitatea unei legi prin care să se reglementeze chestiunea tuturor comunităților, de orice naționalitate ar fi. Mai mulți liberali s-au arătat dezamăgiți, pentru că Arion dorea să dea o lege prin care să se recunoască calitatea juridică a comunităților evreiești. Arion va declara că idealul său nu era acela de a recunoște personalitatea juridică a comunităților evreiești, ci doar să regleze chestiunea, ca și scăderea taxelor în învățământul secundar și superior, creșterea salariilor

profesorilor [31]. Tot C.C. Arion a aprobat ca albanezii din București să-și officieze slujba în limba maternă la biserica de lângă Facultatea de Arhitectură.

Vreme îndelungată, colaborator al lui Alexandru Marghiloman, C.C. Arion este prezent în *Notele politice* (1897–1924) ale acestuia. În 1912, pe când era încă junimist, îi declara ritos viitorului său președinte de Consiliu că: „Nimic nu-l va despărți de Carp, (n.a. pe C.C. Arion) dacă însă l-ar retrage Carp spre a da locul lui Filipescu, el își rezervă libertatea de acțiune, se va retrage mai bine din politică”. P.P. Carp a predat însă conducerea guvernului și a partidului, pe 14 mai 1913, lui Titu Maiorescu.

La 6 octombrie 1911, în calitate de ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice, C.C. Arion a fost prezent la ceremonia de punere a pietrei fundamentale a clădirii internatului „Ion Marghiloman”, pentru elevii Liceului „Alexandru Hasdeu” din Buzău, alături de Ion I. Arion, prefect al județului, și alte oficialități precum primarul Nae Stănescu, sau arhitectul Carol Kertch.

Cel de-al doilea Guvern, condus de Titu Maiorescu (14 octombrie 1912 – 11 decembrie 1913), în care Alexandru Marghiloman a deținut portofoliul finanțelor, iar C.C. Arion – pe cel al agriculturii și domeniilor, a fost unul dintre primele executive de succes ale țării, prin creșterea

Buzău, 6 octombrie 1911, C.C. Arion a fost prezent alături de Alexandru Marghiloman la ceremonia de punere a pietrei fundamentale a clădirii internatului „Ion Marghiloman”, pentru elevii Liceului „Alexandru Hasdeu”, imobil ce astăzi este sediul Liceului de Arte „Margareta Sterian”.

statutului internațional al României după cel de-Al Doilea Război Balcanic, ca efect al puterii armate și diplomației tânărului stat român.

Conferința și Tratatul de pace încheiat la București, în data de 10 august 1913, sunt și astăzi imaginea cea mai elocventă a valorificării imediate a puterii statului român, fundament al politicii internaționale, ce a așezat România în prim-planul actorilor geopolitici și geostrategici din centrul și sud-estul Europei.

Izbânda a dat moral României în acțiunile viitoare și a creat ascendentul necesar armatei pentru acțiunile ce urmau să vină și care nu s-au lăsat mult așteptate – Războiul de Întregire Națională (1916–1919).

Conservator militant, Constantin C. Arion era furios pe Ionel Brătianu, care, în vara lui 1914, la izbucnirea războiului, nu se grăbea să tragă țara într-o tabără sau alta, în speță de partea Puterilor Centrale ori a Antantei. Personal dorea „să ne legăm de soarta Italiei”, iar în septembrie, același an, declara: „Mă tem de Brătianu, prea viclean. Neutralitatea e exclusă (...) să cerem guvern național și să facem presiune asupra regelui; mai bine abdicarea regelui decât neutralitate sine qua non”.

În Guvernul Alexandru Marghiloman, consiliu de miniștri care a guvernat România în perioada 5 martie 1918 – 23 octombrie 1918, Constantin C. Arion a fost vicepreședinte al Consiliului de Miniștri (9 aprilie – 24 octombrie 1918) și Ministru al Afacerilor Străine (5 martie – 23 octombrie 1918).

Așadar, în decembrie 1916, după ocuparea Bucureștiului, C.C. Arion rămâne în capitală alături de Alexandru Marghiloman și alți politicieni, participând în iarna lui 1918, în calitate de vicepreședinte al Consiliului de Miniștri și Ministru al Afacerilor Străine, la discuțiile cu mareșalul Mackensen și șefii diplomației germane, Richard von Kuhlemann, respectiv austro-ungare, Ottokar von Czernin.

Preluând portofoliul Afacerilor Străine, a militat pentru Unirea Basarabiei cu Țara, iar apoi a fost angajat în tratativele de pace de la București, fiind omul de încredere al lui Alexandru Marghiloman. A fost profund afectat

de intransigența Puterilor Centrale. A simțit aceasta încă de la prima întâlnire cu omologii săi, din data de 15 martie 1918 [17, p. 405]. Desigur, prezent la acea primă întâlnire Marghiloman îl va îmbărbăta pe Arion. De altfel, jocul său personal, „rău dispus și întotdeauna gata să se retragă”, din punct de vedere diplomatic se va baza pe faptul că „toate concesiile se făceau personal lui Marghiloman”, iar între germani și austrieci exista o rivalitate bine cunoscută și controlată de prim-ministrul român.

Ca ministru de Externe, a avut sarcina ingrătă de a purta negocieri privind buna viețuire a: populației din zonele aflate în teritoriile ocupate de trupele Puterilor Centrale: Oltenia, Muntenia, Dobrogea și sudul Moldovei); Statului Român; Dinastiei; și Armatei Române. De altfel, în timpul negocierilor, ministrul Kuhlemann îi spune, pe 23 martie, lui Marghiloman: „N-ar trebui ca domnul Arion să fie așa de puțin împăciuitor” [17, p. 421].

De aceea a avut loc o discuție lămuritoare între prim-ministru și ministrul său pentru Afaceri Străine, relatată de Alexandru Marghiloman:

„Arion: E mai bine să nu facem pace.

Eu: Și pe urmă?

Arion: Vor năvăli în Moldova și o să câștigăm, scăpându-ne de Rege.

Eu: Credeam că cu prilejul jurământului asiguraseși cu multă căldură pe Rege de credința ta. (...) Bagă de seamă, văd influența fiului tău; cunosc antidinasticismul și carpismul lui. Dar nu pot să siluesc conștiința ta; poți să mergi atât de departe cât îți permite conștiința; dacă te oprești, îți voi lua locul și voi merge singur înainte; m-am închinat scăpării țării și nu voi da înapoi.

N-am vorbit degeaba: a devenit mai cumințe” [17, p. 422].

Că lucrurile se vor așeza, ne convinge și o altă mărturisire. Arhiepiscopul austriac Netzhammer are, pe 10 aprilie 1918, o discuție cu Martha Bibescu, ulterior cu ministrul de externe Constantin C. Arion (amenințat de Regina „cu pumnalul prins la cingătoare”), care se aflase, căutau sprijin în Austria, respectiv un arhiduce care să schimbe Dinastia română. Reac-

ția arhiepiscopului a fost descurajantă, iar complotul celor doi a eșuat din față [32, p. 206-207].

C.C. Arion a fost în permanență la curent cu situația politică (internă, Basarabia, Bucovina), economică (situația petrolului sau a imobilelor) și socială (condițiile ocupării) a țării, pe care o discuta cu șeful său deseori, începând de la dejun. Intransigența sa în negocieri a ridicat deseori cotele confruntărilor, dar era permanent temperat de Marghiloman. Au fost deseori momente de izbucnire a rupturii între cei doi buzoieni, dar acestea au fost depășite prin semnături și luarea personală a răspunderii de către Marghiloman. De multe ori, acribia lui Arion era agasantă, însă se pare că Alexandru Marghiloman știa cum să o controleze și știa că trebuie să analizeze bine fiecare luare de poziție a colaboratorului său.

Interesant este că, după semnarea Păcii de la București (7 mai 1918), cei mai înverșunați adversari ai guvernului Marghiloman devin chiar ... germanii, de orice rang, deoarece nu doreau să părăsească România (ca de altfel, nici bulgarii sau turcii), datorită traiului îmbelșugat pe care îl duceau aici, total diferit de sărăcia din țările lor.

Să remarcăm Telegrama circulară trimisă de ministrul de externe, C. C. Arion, legațiilor României în diferite Țări, din 2 iulie 1918. Telegrama explică diferendumul dintre Ucraina și România, pe subiectul unirii Basarabiei cu România. Acesta spunea: „Realitate este un fapt istoric cunoscut că Basarabia a fost răpită României de Imperiul Rus în 1812 și că, după ce i-a fost înapoiată, numai parțial, prin Tratatul de la Paris din 1856, această parte i-a fost din nou luată de Rusia prin Tratatul de la Berlin, în urma războiului turco-român din 1877-1878, în ciuda ajutorului foarte efectiv acordat Rusiei și contrar prevederilor exprese convenite la acea epocă între cele două state aliate”.

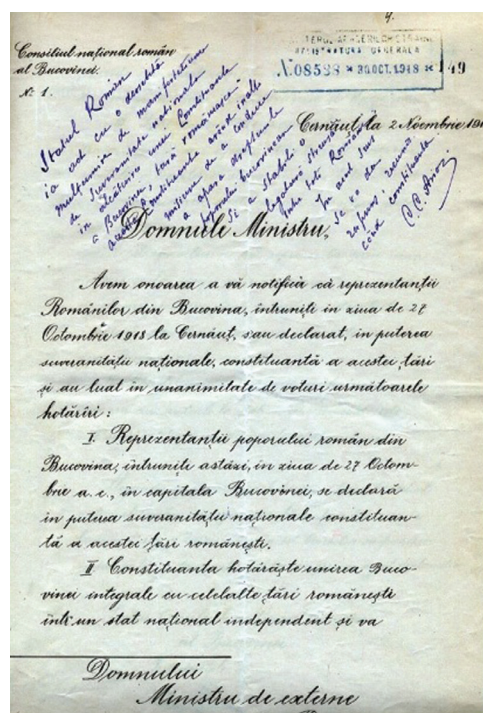
În jurul lui C.C. Arion se proiectau multe combinații politice, mai ales atunci când Marghiloman și Arion, oficialii apărători ai Dinastiei române, se confruntă începând cu luna august 1918 și cu criza declanșată de dezertarea Prințului moștenitor Carol, fuga la Odessa

și căsătoria neaprobată cu Zizi Lambrino. Spre cinstea lui, Arion a refuzat oferta de a fi prim-ministru, în cazul în care Marghiloman era demis datorită inflexibilității *lordului valah* în ceea ce privește excluderea lui Carol de la moștenirea Tronului României [32, p. 30].

Trebuie reținut și faptul că cei doi au ținut o legătură decentă cu reprezentanții Antantei pe care i-au și apărat atunci când era nevoie [17, p. 520]. Aceeași au avut de asemenea o reacție normală de acceptare a principiilor wilsoniene în corespondența oficială cu Marea Britanie [33, p. 49].

La fel de mult au luptat pentru păstrarea Dobrogei, crezând acest lucru atunci când unii chiar o doreau monedă de schimb cu restabilirea situației dinainte de război.

O altă preocupare constantă a lui Arion a fost politica permanentă de revendicări naționale, inclusiv în Transilvania.

Rezoluția olografă a ministrului de externe C.C. Arion pe cererea Consiliului Național al Bucovinei, din 30 octombrie 1918.

Toate aceste concesii obținute de la germani veneau însă pe fondul dorinței acestora de ratificare de către rege a tratatului de pace și al pierderilor militare suferite pe frontul occidental, dar și în Balcani sau Asia.

Cel mai important obiectiv al lor devenise acum Unirea Regatului Român cu Bucovina. De altfel, după demiterea Guvernului Marghiloman, pe 24 octombrie/6 noiembrie 1918, în fața majorității din Senat, ministrul de externe C.C. Arion a spus în discursul său: „Victorie la București, unde învingătorii declară că se înapoiază teritoriile, victorie la Iași, unde guvernul pune piciorul în Bucovina și în Basarabia de Nord. Guvernul moare fiindcă a luat Bucovina. E cel mai frumos sfârșit ce se putea spera. Trăiască România Mare!”.

După război, și-a continuat activitatea politică în cadrul Partidului Conservator Progresist, care însă a intrat într-un vizibil declin. La 19 martie 1919, în cadrul Universității București, în baza unui decret – lege emis la 29 ianuarie 1919, s-a constituit o *Comisie de cercetare a profesorilor cu atitudini nepatriotice* [34, p. 392]. Constantin C. Arion nu s-a prezentat în fața acesteia și nu i-a dat nicio atenție [34, p. 395].

Acum, din partida cealaltă, a liberalilor, I.G. Duca îi face un portret vitriolat: „(...) firea lui iubitoare de compromisuri (...). Expresia vulgară «s-o scalzi» era obiectivul urmărit de Costică Arion (...). Nu am fost niciodată un admirator al talentului său, frazeologia lui răsuflată, oratoria lui unsuroasă, subliniată prin intonații, prin surâsuri, prin gesturi de curtezană îmbătrânită, mi-au fost totdeauna profund antipatice”.

Nici Constantin Argetoianu, prea bine cunoscut pentru încondeierile lui fără egal, nu e mai îndurător: „Costică Arion avea în partid o situație specială: se proclama mai intervenționist, mai antantist, mai ideal naționalist decât oricine, dar în același timp credincios lui Marghiloman și nu admitea să se discute șefia acestuia în partid. Era convins – o spunea cel puțin – că Marghiloman juca teatru, că germanofilia lui era prefăcută și că la momentul oportun își va arăta el sentimentele”. Dar în 1915, la Cercul de studii conservatoare, Argetoianu îl flata astfel: „În lumea noastră politică, printre generațiunile tinere care se urcă, mai ales dumneavoastră vă bucurați de simpatia tuturor. Eleganța cuvântului dumneavoastră, fie că el răsună în incinta Parlamentului, fie în aula universita-

ră, măsura gestului și cumpătarea expresiunii în luptele noastre zilnice dau personalității dumneavoastră un caracter de aticism cu atât mai seducător cu cât este mai rar în țara noastră”.

Pe urmă, Argetoianu o întoarce din nou: „Ce să mai spun despre C.C. Arion, acest Briand balcanic, spoit cu literatură romantică, în veșnică lăncezeală politică, gata totuși să unghă în orice moment cu alifia unui optimism de cinci parale rănilor ambițiilor ce sângerău în jurul său?”.

Constantin C. Arion s-a stins din viață la 27 iunie 1923, dar el, ca și întreaga familie Arion, rămâne emblematic pentru evoluția societății românești, care, de la mica boierime buzoiană, afirmată în secolul al XVIII-lea, până la juriștii, inginerii, militarii, finanțștii din secolele XIX–XX, cu căsătorii în țară și străinătate, ce au avut avere și notorietate, dorință de afirmare și dinamism, care nu pot fi decât salutate, trebuie omagiat deoarece rezultatul muncii lui este favorabil țării și comunității în care a trăit.

Din 1924, o stradă din Buzău i-a purtat numele lui Constantin C. Arion (actualmente strada Progresului). Începea din bulevardul Gh. V. Stănescu (actualmente strada Martirilor), intersecta aleea Spiru Haret (str. 22 Decembrie, fostă 30 Decembrie) și se termina în strada Aurel Șerdinescu (actualmente strada Carpați) din fostul cartier Regele Ferdinand I (23 August, actualmente N. Titulescu).

În anul 1925, Ministerul Agriculturii a înaintat Tribunalului Buzău documentele de expropriere a moșiei Tomșani, proprietatea moștenitorilor lui C.C. Arion [35, f. 44].

O stradă din București îi poartă numele, deși multe nume istorice au dispărut dramatic din neglijență, distrugere intenționată ori sistematizări nesfârșite. Acolo s-au păstrat, ca prin minune, câteva case somptuoase din *la belle époque*, dintre care trei au aparținut familiei Arion iar salvarea lor s-a datorat închirierii lor, după naționalizare, unor ambasade. Dar Arionii nu rămân în memoria bucureștenilor doar prin locuințele lor ori prin mahalaua Arionoaiei de la poalele Dealului Spirii (azi dispărută) ci și printr-o prețioasă arhivă care așteaptă să fie cercetată.

Note și referințe bibliografice:

1. Nota autorului/n.a., șetrar – se ocupa de corturile și artileria domnitorului în situațiile de război, apoi a devenit dregător în sfatul țării.
2. N.a., clucer – dregător care se ocupa de magazile și depozitele domnești.
3. N.a., ispravnic – dregător care aducea la îndeplinire poruncile domnești, mai târziu conducător ca reprezentant al domnitorului un județ, un ținut.
4. N.a., vistiernic – mare dregător care avea în grijă tezaurul țării, ce încasa și repartiza dările.
5. N.a., medelnicer – turna apă domnitorului pentru a se spăla pe mâini, puneva sarea în mâncare și îi servea masa, mai târziu devenind dregător în sfatul țării.
6. N.a., pomojnic – funcționar care conducea o plasă, o parte dintr-un ținut/județ.
7. N.a., sluger – se ocupa cu aprovizionarea și distribuirea rațiilor de carne.
8. N.a., serdar – comandant de oaste, în general al călărimii.
9. www.fjphotoagency.ro, 9 februarie 2019.
10. Nicolescu, Valeriu. *Buzău – Râmnicu Sărat, Oameni de ieri, oameni de azi*. Editura Evenimentul Românesc, 2001, p. 45.
11. Nicoară, Marius-Adrian. *Constantin C. Arion (18 ianuarie 1855 – 27 iunie 1923) viața și activitatea politică/Constantin C. Arion (january 18, 1855-june 27, 1923) life and political activity*, în „Buzoienii la Centenarul Marii Unirii – anul 2019/The People of Buzău at the centenary of The Great Union – The Year 2019”, 2020, p. 163-164.
12. Mamina, Ion; Bulei, Ion. *Guverne și guvernanți, 1866–1916*. București, 1994, p. 161.
13. Neagoie, Stelian. *Istoria guvernelor României de la începuturi – 1859, până în zilele noastre – 1999*. București, 1999, p. 42-44.
14. Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare A.N.I.C.), fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 1473/1848, f. 230.
15. Dumitrescu, Constantin. *Material documentar privitor la viața orașului Buzău*, mss. Arhivele Naționale – Serviciul Județean Buzău/A.N. – S.J.Bz, Vol. XVII F, p. 100-113; St. Greceanu, *Genealogiile documentate ale familiilor boierești*, Vol. II, București, 1913, p. 45-46; Mihai Sorin Rădulescu, *Elita liberală românească, 1866–1900*, București, 1998, p. 44, 145, 257; Ion Mamina, Ion Bulei, *op. cit.*, p. 161-162; Ion Mamina, Ioan Scurtu, *op. cit.*, p. 132.
16. Boia, Lucian. „Germanofilii” *Elita intelectuală românească în anii Primului Război Mondial*. București: Humanitas, 2014, Ediția a III-a, p. 171-175.
17. Marghiloman, Alexandru. *Note politice*. București: Editura Institutului de Arte Grafice EMINESCU S.A., 1927, Vol. III, 1917–1918, p. 405, 421-422, 519-520.
18. Nicoară, Marius-Adrian. În *Art. Cit.*, p. 166.
19. A.N. – S.J.Bz, fond Tribunalul Buzău Secția I, dosar 53/1924, f. 220.
20. Nicolescu, Valeriu; Avram, Valeriu; Nicoară, Marius-Adrian. *Personalități buzoiene 1918–2018, 500 pentru România*. Editura Alpha MDN, 2018, p. 51-52.
21. N.a., Dinu a fost doctor în drept la Paris, avocat, membru al Partidului Conservator, secretar al Cercului de studii al acestui partid, deputat în 1918 al Partidului Conservator a lui Alexandru Marghiloman. Este considerat un germanofil autentic, ce judeca sever politica de deznaționalizare dusă de Austro-Ungari în Transilvania, considera în perioada neutralității valabilă motivația alianței cu Puterile Centrale și atrăgea atenția asupra *Chestiunii Dunării – singurul nostru interes european*. Dinu s-a căsătorit pe 14 mai 1918. Până în 1948, Dinu Arion a fost profesor de drept românesc și de istoria diplomației la Academia Comercială din București. Și-a încheiat cariera la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, lucrând în cadrul secției de vechi drept românesc. A avansat ideea, însușită de mulți istorici, că proprietatea feudală a existat anterior întemeierii statelor românești. A studiat, cel dintâi, cu o documentație remarcabilă, dreptul suprem de stăpânire a pământului pe care îl deținea domnul („dominium eminens”).
22. Boia, Lucian. „Germanofilii” *Elita intelectuală românească în anii Primului Război Mondial*. București: Humanitas, 2014, Ediția a III-a, passim p. 184.
23. Ziarul „Lumina” din 7 februarie 1918, p. 18.
24. N.a., La începutul secolului XX, partidul a suferit mai multe rupturi. În ianuarie 1908, Take Ionescu a părăsit partidul pentru a forma Partidul Conservator-Democrat (P.C.D.). În mai 1915, a părăsit partidul Nicolae Filipescu împreună cu un grup care susținea intrarea în primul război mondial de partea Antantei; în octombrie 1916, grupările lui Filipescu și Ionescu au fuzionat în Partidul Conservator Naționalist. În perioada 1918–1919, partidul s-a rupt în Partidul Conservator-Democrat (care a fuzionat în 1922 cu Partidul Național) și Partidul Conservator-Progresist.
25. Marghiloman, Alexandru. *Note politice*. București: Editura Institutului De Arte Grafice EMINESCU S.A., 1927, Vol. I, 1897–1915, p. 49.
26. N.a., Guvernul Petre P. Carp (1) a fost un consiliu de miniștri care a guvernat România în componența: *Președintele Consiliului de Miniștri* Petre P. Carp (7 iulie 1900 – 13 februarie 1901), *Ministrul de interne* Constantin Olănescu (7 iulie 1900 – 13 februarie 1901), *Ministrul de externe* Alexandru Marghiloman (7 iulie 1900 – 13 februarie 1901), *Ministrul finanțelor* Petre P. Carp (7 iulie 1900 – 13 februarie 1901), *Ministrul justiției* Titu Maiorescu (7 iulie 1900 – 13 februarie 1901), *Ministrul de război* General Iacob Lahovari (7 iulie 1900 – 13 februarie 1901), *Ministrul cultelor și*

instrucțiunii publice Constantin C. Arion (7 iulie 1900 – 13 februarie 1901), *Ministrul lucrărilor publice* Ion C. Grădișteanu (7 iulie 1900 – 13 februarie 1901), *Ministrul agriculturii, industriei, comerțului și domeniilor* Nicolae Filipescu (7 iulie 1900 – 13 februarie 1901).

27. N.a., componența Guvernul Petre P. Carp (2): *Președintele Consiliului de Miniștri* Petre P. Carp (29 decembrie 1910 – 27 martie 1912), *Ministrul de interne* Alexandru Marghiloman (29 decembrie 1910 – 27 martie 1912), *Ministrul de externe* Titu Maiorescu (29 decembrie 1910 – 27 martie 1912), *Ministrul finanțelor* Petre P. Carp (29 decembrie 1910 – 27 martie 1912), *Ministrul justiției* Mihail G. Cantacuzino (29 decembrie 1910 – 27 martie 1912), *Ministrul de război* Nicolae Filipescu (29 decembrie 1910 – 27 martie 1912), *Ministrul cultelor și instrucțiunii publice* Constantin C. Arion (29 decembrie 1910 – 27 martie 1912), *Ministrul industriei și comerțului* Dimitrie Nenișescu (29 decembrie 1910 – 27 martie 1912), *Ministrul agriculturii și domeniilor* Ion Lahovari (29 decembrie 1910 – 27 martie 1912), *Ministrul lucrărilor publice* Barbu Delavrancea (29 decembrie 1910 – 27 martie 1912).

28. N.a., în Guvernul Titu Maiorescu (1) – 28 martie – 14 octombrie 1912 – cu următoarea componență: *Președintele Consiliului de Miniștri* Titu Maiorescu (28 martie – 14 octombrie 1912); *Ministrul de interne* Constantin C. Arion (28 martie – 14 octombrie 1912); *Ministrul de externe* Titu Maiorescu (28 martie – 14 octombrie 1912); *Ministrul finanțelor* Theodor Rosetti (28 martie – 14 octombrie 1912); *Ministrul justiției* Mihail G. Cantacuzino (28 martie – 14 octombrie 1912); *Ministrul de război* General Ion Argetoianu (28 martie – 14 octombrie 1912); *Ministrul cultelor și instrucțiunii publice* ad-int. Constantin C. Arion (28 martie – 14 octombrie 1912); *Ministrul industriei și comerțului* Dimitrie Nenișescu (28 martie – 14 octombrie 1912); *Ministrul agriculturii și domeniilor* Ion Lahovari (28 martie – 14 octombrie 1912); *Ministrul lucrărilor publice* Ermil Pangrati (28 martie – 14 octombrie 1912).

29. N.a., în Guvernul Titu Maiorescu (2) – 14 octombrie 1912 – 31 decembrie 1913, ce a avut următoarea componență: *Președintele Consiliului de Miniștri* Titu Maiorescu (14 octombrie 1912 – 31 decembrie 1913); *Ministrul de interne* Take Ionescu (14 octombrie 1912 – 31 decembrie 1913); *Ministrul de externe* Titu Maiorescu (14 octombrie 1912 – 31 decembrie 1913); *Ministrul finanțelor* Alexandru Marghiloman (14 octombrie 1912 – 31 decembrie 1913); *Ministrul justiției* Mihail G. Cantacuzino (14 octombrie 1912 – 31 decembrie 1913); *Ministrul de război* General Constantin Hârjeu (14 octombrie 1912 – 31 decembrie 1913); *Ministrul cultelor și instrucțiunii publice* Constantin G. Dissescu (14 octombrie 1912 – 31 decembrie 1913); *Ministrul industri-*

ei și comerțului Nicolae Xenopol (14 octombrie 1912 – 31 decembrie 1913); *Ministrul agriculturii și domeniilor* Nicolae Filipescu (14 octombrie 1912 – 5 aprilie 1913); Constantin C. Arion (5 aprilie – 31 decembrie 1913); *Ministrul lucrărilor publice* Alexandru A. Bădărău (14 octombrie 1912 – 31 decembrie 1913).

30. N.a., Guvernul Marghiloman a avut următoarea componență: *Președintele Consiliului de Miniștri* Alexandru Marghiloman (5 martie – 23 octombrie 1918); *Vicepreședintele Consiliului de Miniștri* Constantin C. Arion (4 iunie – 23 octombrie 1918); *Ministrul de interne* Alexandru Marghiloman (5 martie – 23 octombrie 1918); *Ministrul de externe* Constantin C. Arion (5 martie – 23 octombrie 1918); *Ministrul finanțelor* Mihai Seulescu (5 martie – 23 octombrie 1918); *Ministrul justiției* Dimitrie Dobrescu (5 martie – 4 iunie 1918) Ion Mitilineu (4 iunie – 23 octombrie 1918); *Ministrul cultelor și instrucțiunii publice* Simion Mehedinți (5 martie – 23 octombrie 1918); *Ministrul de război* General Constantin Hârjeu (5 martie – 23 octombrie 1918); *Ministrul lucrărilor publice* ad-int. General Constantin Hârjeu (5 – 25 martie 1918) Nicolae Ghica-Comănești (25 martie – 23 octombrie 1918); *Ministrul industriei și comerțului* Constantin Meissner (5 martie – 4 iunie 1918) Grigore G. Cantacuzino (4 iunie – 23 octombrie 1918); *Ministrul agriculturii și domeniilor* ad-int. Alexandru Marghiloman (6 martie – 4 iunie 1918) Constantin Garoflid (4 iunie – 23 octombrie 1918); *Ministru fără portofoliu (pentru Basarabia)* Ion Inculeț (9 aprilie – 23 octombrie 1918); *Ministru fără portofoliu (pentru Basarabia)* Daniel Ciugureanu (9 aprilie – 23 octombrie 1918).

31. Pataliu, Marian. *Discuțiile din Parlament după Spiru Haret și Reformele ministrului Constantin C. Arion*, [online]. [Accesat: 18.3.2023]. Disponibil pe Internet la adresa: <https://historia.ro/sectiune/general/discutiile-din-parlament-dupa-spiru-haret-si-571671.html>

32. Boia, Lucian. „Germanofili” *Elita intelectuală românească în anii Primului Război Mondial*. București: Humanitas, 2014, Ediția a III-a, passim p. 30, 206-207.

33. Marghiloman, Alexandru. *Note politice*. București: Editura Institutului de Arte Grafice EMINESCU S.A., 1927, Vol. IV, p. 49.

34. Boia, Lucian. „Germanofili” *Elita intelectuală românească în anii Primului Război Mondial*. București: Humanitas, 2014, Ediția a III-a, passim p. 392, 395.

35. A.N. – S.J.Bz., fond Tribunalul Buzău Secția I, dosar 163/1925 f.44.